

PRZYRODA klasa 4 - wymagania na poszczególne oceny				
DOPUSZCZAJĄCY Uczeń:	DOSTATECZNY Uczeń:	DOBRY Uczeń:	BARDZO DOBRY Uczeń:	CELUJĄCY Uczeń:
Dział 1. Poznajemy warsztat przyrodnika Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: I.1, I.2, I.3, I.4, I.5, I.6, II.1, II.2, VI.1, VI.2				
- wymienia po dwa elementy przyrody ożywionej i nieożywionej - wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata - podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom - wyjaśnia, czym jest obserwacja - podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie - przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki - notuje dwa-trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów - wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu - podaje nazwy głównych kierunków geograficznych - wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu na podstawie instrukcji słownej - określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu (prosty patyk lub pręt, słoneczny dzień)	- wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>przyroda</i> - podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka - omawia na przykładach, rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata - wymienia źródła informacji o przyrodzie - omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń - przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu - proponuje przyrządy, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie - określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów - podaje nazwy głównych kierunków geograficznych - przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych - określa warunki korzystania z kompasu - posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu	- wymienia cechy ożywionych elementów przyrody - wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka - wymienia cechy przyrodnika ; - określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody - omawia etapy doświadczenia - planuje miejsca dwóch – trzech obserwacji ; - proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji danego obiektu - wymienia najważniejsze części mikroskopu - wyjaśnia, co to jest widnokrąg - omawia budowę kompasu ; - wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu - wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie	- podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną - klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka - wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty - wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem - uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji - omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej - podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych - porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu - wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich	- wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na wybrane pozostałe elementy - na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidywania niektórych sytuacji i zjawisk (np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt) - przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki - wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów - przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin - omawia sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polamej oraz innych obiektów w otoczeniu
Dział 2. Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: II.9, II.10, II.11, III.1, III.2, III.3, III.4, III.5, III.6, V.3				
- wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów - wskazuje w najbliższym otoczeniu po dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych - podaje dwa przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych - wymienia stany skupienia wody w przyrodzie - podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia - odczytuje wskazania termometru - wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie - wymienia przynajmniej trzy składniki pogody - rozpoznaje na j ilustracji rodzaje opadów - wyjaśnia, dlaczego burze są groźne - odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody - przedstawia stopień zachmurzenia oraz rodzaj opadów za pomocą symboli - wyjaśnia pojęcia <i>wschód Słońca</i>, <i>zachód Słońca</i> - podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku	- wymienia stany skupienia, w jakich występują substancje - podaje dwa przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym - wyjaśnia zasadę działania termometru - przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące: wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody - wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody - wyjaśnia, co nazywamy pogodą - podaje nazwy osadów atmosferycznych - zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną ; - podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody - prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody - omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokręgiem - wyjaśnia pojęcia <i>równonoc przesilenie</i> - omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku	- wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej - podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej - wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania - podaje przykłady zastosowania termometru w różnych sytuacjach życia codziennego - formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń - przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru - rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach ; - wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne - wyjaśnia, jak powstaje wiatr - wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych - dokonyje pomiaru składników pogody	- klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości - porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów - opisuje zasadę działania termometru cieczowego - dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu - podaje przykłady z życia codziennego zmian stanów skupienia wody - przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie - wyjaśnia, jak się tworzy nazwę wiatru - rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów - wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów	- uzasadnia, popierając przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał - wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi - na podstawie opisu przedstawia, w formie mapy, prognozę pogody dla swojego regionu lub Polski - podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości dnia (np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa)

• podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku		• określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza • określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia • wyjaśnia pojęcie <i>górowanie Słońca</i>	• odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych • omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia • porównuje wysokość Słońca nad widnokresem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku	
Dział 3. Poznajemy świat organizmów Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: I.4, IV.1, VI.6, VI.1, VI.7, VI.9				
• wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów • odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od wielokomórkowych • określa, czy podany organizm jest samożywny, czy cudzożywny • podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych • wskazuje charakterystyczne cechy drapieżników • układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów • wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie • podaje przykłady zwierząt hodowanych w domach przez człowieka	• wyjaśnia pojęcia <i>organizm jednokomórkowy</i> i <i>wielokomórkowy</i> • podaje charakterystyczne cechy organizmów • wymienia czynności życiowe organizmów • rozpoznaje na ilustracji wybrane organy / narządy • dzieli organizmy cudzożytne ze względu na rodzaj pokarmu • podaje przykłady organizmów roślinożernych • dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców • wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność • wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe • podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego • podaje trzy przykłady roślin używanych jako przyprawy do potraw • wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana • omawia zasady opieki nad zwierzętami • podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście	• charakteryzuje czynności życiowe organizmów ; • wyjaśnia pojęcia: <i>organizm samożywny</i>, <i>organizm cudzożywny</i> • wymienia cechy roślinożerców • wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożytne ; • podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi • wymienia przedstawicieli pasożytów • wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa • rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe • wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin • określa cel hodowania zwierząt(B) • wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu • wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt;	• omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych • porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym • omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny • określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi • wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo • opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy	• prezentuje informacje na temat najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi ; • omawia podział organizmów na pięć królestw • podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt; • uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw • prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe • przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt
Dział 4. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: IV.1, IV.2, IV.3, IV.4, IV.5, IV.6, V.10				
• podaje po 2 przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy • omawia znaczenie wody dla organizmu • wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm • uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem • wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne • wymienia rodzaje naczyń krwionośnych ; • podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia • pokazuje na rysunku położenie narządów budujących układ oddechowy • wymienia zasady higieny układu oddechowego	• wymienia składniki pokarmowe • przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej • wymienia narządy budujące przewód pokarmowy • omawia budowę i rolę układu pokarmowego • zna zasady higieny układu pokarmowego • omawia rolę serca i naczyń krwionośnych • na schemacie pokazuje poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych • wymienia narządy budujące drogi oddechowe • określa rolę układu oddechowego ; • opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu • wymienia elementy układu ruchu	• omawia rolę składników pokarmowych w organizmie • wyjaśnia pojęcie <i>trawienie</i> ; • opisuje drogę pokarmu w organizmie • wymienia funkcje układu krwionośnego • wyjaśnia, czym jest tętno ; • omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie • określa cel wymiany gazowej ; • omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego ; • rozróżnia rodzaje połączeń kości ;	• omawia rolę wybranych witamin • wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin • omawia rolę soli mineralnych w organizmie • wyjaśnia rolę enzymów trawiennych • wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu • wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny • podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego	• przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w żywności • omawia rolę narządów wspomagających trawienie; • wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki • prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat; składników krwi (B) i grup krwi • wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie

- wskazuje na sobie lub rysunku elementy szkieletu - omawia dwie zasady higieny układu ruchu - wskazuje, na planszy położenie układu nerwowego ; - wskazuje na rysunku położenie narządów zmysłów - wymienia zadania narządów smaku i powonienia - wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków - wymienia dwa zachowania niekorzystnie wpływające na układ nerwowy - wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego - rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską ; - podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci;	- podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu - wymienia trzy funkcje szkieletu ; - wymienia zasady higieny układu ruchu - omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów - wymienia zasady higieny oczu i uszu - wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy - określa rolę układu rozrodczego ; - omawia zasady higieny układu rozrodczego - wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu - wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców - omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania - wyjaśnia pojęcie <i>zapłodnienie</i> - podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania	- podaje nazwy głównych stawów u człowieka - wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem - wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę ; - wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową - omawia zasady higieny układu nerwowego - omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego - opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania	- wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego - na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach omawia pracę mięśni szkieletowych - wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów - wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia - wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych ; - uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów - omawia przebieg rozwoju nowego organizmu - wyjaśnia, na przykładach, czym jest odpowiedzialność	- dbać o prawidłową postawę ciała; - prezentuje informacje na temat wad wzroku lub słuchu - zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania
--	--	---	--	---

Dział 5. Odkrywamy tajemnice zdrowia

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: V.1, V.2, V.4, V.5, V.6, V.7, V.8, V.9, V.10

- wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia - korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach - wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk ; - omawia sposób dbania o zęby - wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu - wymienia drogi wnikania do organizmu drobnoustrojów chorobotwórczych - wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową - wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową - odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów - określa sposób postępowania po użądleniu - podaje przykład środka czystości, który stwarza zagrożenia dla zdrowia - wymienia rodzaje urazów skóry - podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka - opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu - prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji	- podaje zasady prawidłowego odżywiania - wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry - opisuje sposób pielęgnacji paznokci - wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży - podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego - wymienia przyczyny chorób zakaźnych - wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową - omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową - omawia przyczyny zatruc - określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę - określa zasady postępowania w czasie burzy / w domu i poza nim/ - rozpoznaje owady, które mogą być groźne - podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu ; - przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach - omawia sposób postępowania przy otarciach i skaleczeniach - podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać - podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm - podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie	- wymienia zasady zdrowego stylu życia; - wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia - opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania - wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej - wyjaśnia, czym są szczepionki ; - wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową - omawia objawy zatruc - wymienia objawy zatrucia grzybami - omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości - wyjaśnia, na czym polega palenie bierne - wymienia skutki przyjmowania narkotyków - wyjaśnia, czym jest asertywność	- wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia - omawia skutki niewłaściwego odżywiania się - wyjaśnia, na czym polega higiena osobista - podaje sposoby uniknięcia zakażenia się grzybicą - porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy ; - klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje przykłady pasożytów - charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka - opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych - wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę - omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję - rozpoznaje wybrane dziko rosnące rośliny trujące - omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń - wyjaśnia, czym jest uzależnienie ; - uzasadnia konieczność zachowań asertywnych - uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia	- przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, odpowiedniego w okresie dojrzewania - przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania - prezentuje plakat ostrzegający o niebezpieczeństwach w swoje okolicy - przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym ;
---	---	--	--	--

Dział 6. Orientujemy się w terenie				
• oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10 • rysuje plan biurka w skali 1 : 10, • wymienia rodzaje map • odczytuje informacje zapisane w legendzie planu • wskazuje kierunki geograficzne na mapie • odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę	• wyjaśnia, jak powstaje plan; • rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiarzy przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10 • wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda; • określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej (B); rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych • określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu ; • opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu	• wyjaśnia pojęcie skala liczbowa ; oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50; wykonuje szkic terenu szkoły • opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie (D); przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy • wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy; orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu	• rysuje plan pokoju • w skali 1 : 50 dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu • wykonuje szkic okolic szkoły • porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej ; • odszukuje na mapie wskazane obiekty • orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie	• wyjaśnia pojęcia: skala mianowana, podziałka liniowa • rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiary (np. 1000 razy) i używając właściwych znaków kartograficznych • dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu
Dział 7. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: II.3, II.4, II.5, II.6, II.7, II.8, VI.1, VI.2, VI.3, VI.4, VI.5, VII.1, VII.2, VII.3, VII.4, VII.5, VII.6, VII.7, VII.8				
• rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów • podaje przykłady krajobrazu naturalnego ; • wymienia nazwy krajobrazów kulturowych; • określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy • rozpoznaje na ilustracji formy terenu; • przyporządkowuje jedną – dwie okazane skały do poszczególnych grup • podaje przykłady wód słonych • wskazuje przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy • rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy • podaje dwa-trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy • wymienia dwie-trzy formy ochrony przyrody w Polsce • podaje dwa-trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych; • wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła	• wymienia rodzaje krajobrazów (naturalny, kulturowy) • wyjaśnia pojęcie: <i>krajobraz kulturowy / antropogeniczny/</i> • wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka • omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia • wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy • podaje nazwy grup skał • podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych • podaje przykłady wód słodkich (w tym wód powierzchniowych) • na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących • podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych • wyjaśnia, co to są parki narodowe • podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody • omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych	• wyjaśnia pojęcie: <i>krajobraz</i> ; • wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz; • omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; • opisuje formy terenu ; • opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy • opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych • rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy • wyjaśnia pojęcia: <i>wody słodkie, wody słone</i> • wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych • porównuje rzekę z kanałem śródlądowym • omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa i przemysłu ; • wyjaśnia cel ochrony przyrody; • wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody • wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną; • podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy	• określa zależności między składnikami środowiska przyrodniczego i antropogenicznego • opisuje krajobraz najbliższej okolicy • klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości • omawia elementy doliny • opisuje skały występujące w najbliższej okolicy • omawia proces powstawania gleby • charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi ; • omawia, jak powstają bagna; • charakteryzuje wody płynące • podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu; • wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości • wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym ; • na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa	• wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy • przygotowuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu (w Polsce, w Europie, na świecie) • prezentuje informacje typu „naj” (najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębina oceaniczna) • wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody • plakat lub lapbook „Moja miejscowość dawniej i dziś” • prezentuje w dowolnej formie informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy (gminie, powiecie lub województwie)
Dział 8. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: VI.5, VI.7, VI.11, VI.8, VI.7, VI.6, VI.13, VI.10				

• podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie • wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie • wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście • przyporządkowuje na schematycznym rysunku nazwy do stref życia w jeziorze • odczytuje z ilustracji nazwy dwóch-trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora • wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie • omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury • wskazuje warstwy lasu na ilustracji; • wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu • podaje trzy zasady zachowania się w lesie • podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych • rozpoznaje po dwa drzewa iglaste i liściaste • podaje dwa przykłady znaczenia łąki • wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw • rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych • wymienia nazwy zbóż • rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto • podaje przykłady warzyw uprawianych na polach • wymienia dwa szkodniki upraw polowych	• omawia przystosowania zwierząt do życia w wodzie • wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę • podaje po dwie-trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki • podaje nazwy stref życia w jeziorze • wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej • rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne • podaje nazwy warstw lasu • omawia zasady zachowania się w lesie • rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu • rozpoznaje pospolite grzyby jadalne • wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek • wymienia cechy łąki • wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej • przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące • omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych • wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami • uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu	• omawia, przystosowania roślin do ruchu wód • omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne • porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki • omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki • wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora • wymienia zwierzęta żyjące w poszczególnych strefach jeziora • charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody (• wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru • opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych • rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste • rozpoznaje przynajmniej 5 gatunków drzew liściastych • wymienia typy lasów rosnących w Polsce • omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku; • rozpoznaje przynajmniej 5 gatunków roślin występujących na łące • wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki • wyjaśnia pojęcia <i>zboża ozime i jare</i> • podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw • wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych	• wyjaśnia pojęcie <i>plankton</i> ; • charakteryzuje, na przykładach, przystosowania zwierząt do ruchu wody • porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki • rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki • charakteryzuje poszczególne strefy jeziora • rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami ; • układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze • charakteryzuje wymianę gazową u roślin • wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła • charakteryzuje poszczególne warstwy lasu oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach • podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych • uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt • podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania ; • przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych • rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy	• prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka • prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów lądowych i wodnych(innych niż omawiane na lekcji) • prezentuje informacje na temat roślin z innych regionów świata, uprawianych w ogrodach i domach • wykonuje zielnik z roślin łąk • prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki
---	---	---	--	--

Ocena ŚRODROCZNA - wymagania dział 1-4